

Uit deze familieruïne komt niemand weg

THEATER

KLEINE ZIELEN

Door Toneelgroep Amsterdam

Gezien 24/9, Ruhrtriënnale Gladbeck

Te zien 8/10, Stadsschouwburg (Neder-

landse première), 11 t/m 15/10, 11 t/m 18/11

★★★★☆

Bij de première van *Kleine zielen* in een oude industriehal in Gladbeck op de Ruhrtriënnale vloog een verdwaalde vleermuis een tijdje rondjes boven het speelveld. Samen met haar familie woont Constance (Chris Nietvelt) ergens buiten de stad. Driebergen heet het bij Couperus, maar Koen Tachelet laat de plek in het midden. Hij bewerkte eerder voor regisseur Ivo van Hove *Van oude mensen, de dingen die voorbijgaan* en nu dan *De boeken der kleine zielen*.

Alles draait in zijn versie om Addy (Robert de Hoog), de zoon van Constance en Henri (Steven van Watermeulen), de jonge arts die het welzijn van zijn hele familie op de smalle schouders lijkt te torsen. Arme jongen. Mooie kwetsbare rol van De Hoog. Iedereen klampt zich aan hem vast, zijn ouders vleien zich letterlijk aan zijn voeten. Als hij te veel aandacht besteedt aan een depressief nichtje (een fraai broze Helene Devos) staat zijn vrouw Mathilde (Maria Kraakman) direct te stuiteren van jaloezie en frustratie ('een gezonde vrouw wil genot'). Die familiezuucht zit haar tot hier, ze wil eruit, heerlijk verbeeld in een scène waarin ze verleidelijk heupwiegend gaat schaatsen. Als enige, zelfs haar man laat haar staan.

Het is de derde regie van Couperus door Van Hove bij Toneelgroep Amsterdam, steeds werd het kader ver-

kleind: na de cultuurclash tussen het oosten en westen in *De stille kracht* en de afbrokkelende familiebanden in *De Dingen die voorbijgaan* zien we in *Kleine zielen* hoe de eenling in die familieruïne overeind probeert te blijven.

Vormgever Jan Versweyveld heeft dat mooi uitgedrukt in een reusachtige groen tapijt, dat warmte en gezelligheid lijkt uit te drukken, maar waarop het individu een minimensje is. Het wordt omzoomd door gezellige kamerplanten en door balustrades waar de acteurs zich terugtrekken als hun personages uit beeld zijn. Middenachter resideert muzikant Harry de Wit die met prepared piano, klarinet en windmachine het stuk van een soms erg nadrukkelijk geluid voorziet.

Bloeiende romance

Er is meer muziek. Noortje Herlaar, mooi gecast als het springerige, flirterige nichtje Gerdie, zingt ergens *Somewhere over the rainbow*. Ja, daarbuiten, daar moet het echte leven zijn. Ivo van Hove geeft elk karakter uitgebreid de ruimte om de zucht naar verandering te uiten, maar Tachelet legt ze wel erg vaak in de mond dat ze zichzelf 'te klein' vinden.

Even lijkt de buitenwereld dichterbij, met de entree van Brauws, een jeugdvriend van Henri. Maar de opbloeiende romance tussen hem en Constance is niet erg geloofwaardig. De Brauws van Hans Kesting is te veel een man van de wereld. "Ach, misschien kunnen we ook niet anders. Hebben we de ellende nodig om verder te kunnen leven," verzucht Frieda Pittoors. Nee, dat einde van de regenboog zullen ze nooit halen, die doem hangt als een loodzware deken over deze *Kleine zielen*. Om hier weg te komen moet je een vleermuis zijn.

Hans Smit